

СОВЕТ ЭВИДЕЛИНИҢ КОММУНИСТ ПАРТИЯЗЫНЫҢ XXII СЪЕЗДИЗИ

(Уланчызы).

Будуругдерге болгаш колхоздорда бөлүктөр болгаш ам нияттедилерди кол эвенуу болуп турарын оз даярдаган. Нияттедилердин составында 75 муу миңдиг бөлүктөр бар, алардын үштүн ийи кезин келээде ажыдап турар. Бир өвөс 1956 чылда нияттедилер күжү-биле 2 миллион лекцияларын ноқмаан болза, 1960 чылда—10 миллион лекциялар ноқмучтуган.

Бистин чуртуйуста 5 миллион ажы кижини каттыштырып турар 62 өрөм-чырымдыктын, өрөм болгаш өрөм-техниктиг нияттедилер ажыдап турар. Оу бүгү орда-налардын амжал-чорудууганын нияттедилердин федералдык азы эвилел кылдыр каттыштырып ажытып деп өрөмдөнөр санап турар.

Бүгү-эвилел Нияттедилер кези-гуяеринин миллион аркалы болуп бугу күштерин коммунисттерин хераанге бээр дээрин Коммунист партияга болгаш оон Топ Комитетинде Н. И. Семенов буюреткен.

СЭКП-нин чаа Программанын эр чутуаа чүдүлери партия Топ Комитетинин Секретары эш О. В. Куусинен буюнун чутуаанга келгелээ. Бо Программаны—бүгү совет улустун онза чоргалары болгаш уузгү өөрүшкүдүр деп, ол мегелээ. 30 чылдарга чаа Программанын төлөвилерин амжалды кылдын ийи каттап ораддыккан. Ол дээрге, шындык өвөс ораддыкканын азы болган. Политбюро кези-гуяеринин бижип каан төлөвилер-биле танымалык бегин Сталин чутуулаан көрбөс. Коммунист нияттедилери тургузарынын Программанын чогадырылга эржекс чуту-ла чүдүлөр ийичаарла чок турган.

Бир чүдүлө, уузгү амжал-агы-нын эргелен башкаарын эде тургу-луп, кур черерини шындыккан, ийи-чангыс кижиге чүдүр турган чоркутуу уруктарын уузтаап эгел-эзон уездерин соңгаар партиянын боттадырманын мындг эр чутууа пол-литиктиг эргилден кылдыр не-геттианы турган. Политиктиг ол чаа куртуу партиянын XX съездини бижиртеген болгаш коммунисттер каалаба-биле тургузарынын эвенге бистин чуртуйустун керегин болган XXI съезди оум улам ийич сайыр-ман.

Ийи чүдүлө, чогадыкчы диям болгаш өттүр бөр чоркутуу, буду-рулени сайырмангайдыктык болгаш амдыраалды бугу алдыра-рынга өрөм-техниктиг депшиякеле ланг чүтүлө болуга сиңиктирген, төгүтүт хөгжүдөлгөн эчсе-о-ругаланын чангыс-даа миңуулаа ха-лас эрттербеге болгаш ол-ла үедө бот-түт үнөвилер кажан-даа хоорула-ба билек принципалдык-биле бол-ган аргалы-биле өзөгөй, амжал-чы чоңаварын амдыраалды болу-нун хузууга амдыраалы мыкшан билар, чоңа илөөр, оон сагыш салымшыкынарын база тура-соруу тодаргай илөөрлөр шак мындг марксачи-лениччи кижэ чаа Про-грамманы амжалды кылдыр эржекс чутууа турган.

Бо бүтү чүдүлери барымдаалан көөргө, чаа Программанын төлөвил-дин амжалды кылдыр эш Никита Сергеевич Хрущев мыкшан лениччи хевярын мындг амжалдыктын дөрт удурунунун эр-не эржекс чуту-ла болганы илден-дир деп, эш Куусинен мегелгезен.

Чаа Программанын идеяны бай-лаан оратор тодаргай чутуулаан, марксачи-лениччи өрөгини улам ийи сайырдырынга онза уенелг болган оон кол чүдүлери айтыккан. Ийичаарга, Маркс болгаш Энгельс социализмни уюшпаган өрөм кыл-дыр хуудуруунаар, а социализм тургузушкунунун совет дуржула-гы марксачи-лениччи өрөмниг теория-зын боттанган көскү чүдү кылдыр уулаууларын. Социалист дияр ният-тедил деп чүдү ол дээрин бүгү де-лгей буурун көргөн. Коммунист нияттедилер каанг болуура база оон канчаар тургузарын дээрин деле-гей бистин чаа Программанын ам-жир-ле дугаарында көрүп турар-дыр.

Процесс индустриалдык чүр-өсөт бистин чуртуйуста нияти чоң-унун күрүнеси кылдыр сайыраар дугайында, коммунист бот башка-рылга шилчиринин перспек-валарынын дугайында чаа чүдүлери Программаны амжалды. Комму-нисттер тилгелгелгине чедир бол-ган оон өвөлдө бегин пролетар-иятын индустриалдык марксачи-лер хевөр арттарынын болуп турар-дыр дээр көөнүр темага коммунисттер уураалдыкчылары, ылангыча ба-рын уездиг социал-демократтар хей чылдарга чүдүрүп келгенер. Мындг хевярылг чүдүрүшкүнарын төнтүчү ам келген. Капитал-измден социализмге шилчелгени эвенге пролетариаттын индустри-алдык марксачи чутууа болуун бистин чаа Программанын көргүсөн.

Социализмде коммунист ниятте-дилер үзүндө ол каанг болуура дээрге, күрүне нияти чоңун күр-үнеси кылдыр хуудары болган со-циалист демократиянын делем хөгжүдөлгөн анаа характериг болур.

Ийи-бүгү чурттары социал-измге шилчир оруктарынын ийи-бүгү хевярын дугайында, со-циалист чурттарынын коммунист уула-ларалаштыр колдуулаа хары утга кирерин дугайында, амгы үе-нин характерин дугайында бол-ган капитализмдин нияти кризис-тин чаа үе-чалуунын оңалгай чүдүлери дугайында, Азиянын болгаш Африканын хостаган чурт-тарынын хөгжүдөлгөн капитали-ст

тик өвөс оруунун болдуруп болу-рун дугайында чаа Программанын чүдүлери амж-дугамдык маркс-ачи-лениччи партияларда долу чүдүлүгүчүлүк-биле уткан.

Амгы үедө уузгү кемээрге мил-итаризаттын капитализм болу-п турар күрүне-монополист кал-питализм болза, империализмдин аг-рессия бугу кол уланымшыкына-рын шындык чилдендирген. Удустарын аймыл чок чорун болган чер кырынга тайбынды и-периализм кажангызындан-лаа эр-жекс кыжанышыкына таварышты-рып турар.

Дайын аймылынын кол үнөр дө-лү—америк империализмдин дуга-йы оратор өвө-биле холабаштыр чуту-лаан. Чогу-на күрүне-монопо-лист капитализмдин эвенге «де-лгей удурулаанын» азы ният-тедилер чутуулаарга делегей тер-гилденгеле чүтүшкүн АКШ-та келереп турар-дыр. Америк «узгү кожайын» чажымы-биле хелел-динге чангыккан харвакчылары ка-питалист делегейге салдыр-хаала-вырны эжелеп алдыртын тодаргай пландарын чарлабайн турарлар-ла карын. «Антикоммунизм» туту-лун ала-биле хелелерин олар шя-лун алганнар. Социалист чурт-тарга уузгү локотун ортамангаар—лара чангыс сорулга-биле «антико-мунизм» кара тутун кыдуруп турарлар деп санап болур бе? Чок. Социалист чурттарга уузгү дай-ны—империализмге эр-не ай-мылды көргүчүт херек дээрин америк империализм билди албайн барып шыдаастар. Оон-биле черге-лештир, «коммунизмге уузгү дежи-сел» дээр шугуазынын ала-биле кыл хей капиталист чурттары боттарынын аспаанга киярп алмы-ры олзрга белен дээрин олар ха-лас өвөс болуп турарлар. «Антико-мунизм» тутун волония болгаш кажангылыгы чурттарга нацио-нал-хосталгалыг шимчешванге уузгү, колонизалдык мөчүлөгөн хев-ээр арттарына амжалды турар. «Антикоммунизм» Азиянын болгаш Африканын хостаган чурттары-нга—оларын национал кама-рышпас чорун буза шаарында, америк империализмдин органи-заациянын шериг эвилелдеринче ол чурттары кийр тыртар дээр амжалды турар. Аяктын өвөлүдө эр кол капиталист чурттарынын э-ко-номказынга болгаш политиканын болуун турмустарын бижылаары-га АКШ «антикоммунизм» туту-сун амжалды турар.

Америк империализм-биле шериг-политиктиг эвилеле чажыкчы-лары кирген Барын Европанын чурттары АКШ-тын политиктиг болгаш экономикалык тергилдешка-ниялар тодаргай чажэ кылдыр ор-атор айтыккан. Мындг эвилелдин ор-ганизаттыг хевяра НАТО болуп ту-рары билдирет болгай. Ол дээрге, буюнун хевярылде империализмдин шериг-политиктиг тези болуп турар, ийичаарга мыла контроль-камышпаан Штаттар бижымы-биле эжелеп алганнар. Ол эвилел—а-мерик империализмдин дайынчы-лык политиканын эр-не мөчөлөсө боттүгү лөөрөшкени-дир. Ол дээрге, АКШ-тын дайынчылык политиканын чөлөсө, Пенгаонун чөлөсө-дир. Ол дээрге, дайын кымыкчы-ларынын араатын улам-дыр.

Буюнун дайынчы эвилелди НАТО-нун удурутуучулары «ама-ралдын эвилел» деп көрүшүшүшп, дайын эгелет берсе, оон харыса-галык Совет Эвилелгиче чүдү ка-рын ораддыккан турарлар деп, ор-атор мегелгезен. НАТО-ла «синоло-гүт дайын» дээр дайындын планы бар деп, эш Куусинен айтыккан. ССР-ге уузгү дайынды боттары эгелешкан. Барын чүктү чурт-тары Совет Эвилелинин каалашы-кына таварыштыр деп камыктын мурунда удустарын төөрилерин эржекс чутуулаан ол планда ай-тып турарлар. Ол дээрге, мындг армы чок кайы кире дерин чорук дээрин болуп көрүшүшүшп деп, О. В. Куусинен мегелгезен. «НАТО-нун ол уузгү нугуулу» Гитлерин билингир артызы-биле чогааткан дээрлг кыпта-даа билдирген, ий-чаарга Гитлер болза, нугула уузгү болгаш хей болган тудум-на, анаа буюраар кылдыр кижилерин алба-лаары белен болуп деп чүдүлери турган болгай. Ийичаарга, мындг дерин нугула болза, НАТО-нун «си-нологүт чөлөсөлөр» Барын Евро-панын удустарынын карына кел-дүдүр сыйгалап илерилип турар-дыр. Барын Европанын чурттарында сарымалыг кижилер боттарынын чаагыртынын политиканын национал эрге-ажыктарын садары-нын политиканы кылдыр санап ту-рарлар. Барын Германия болуун «эконозирек политиканын чажы-рылг турар-лаа, Барын Европанын айзын кыра чурттарынын чаагырты Барын Германиянын каттап чөспө-лөп, күнөдирин турарын нацио-нал сагтыныкчы чорук деп канчап алаас боор. Америк империализм-дин Барын Европага согуужу хууду-гун ролун бундесверинин шериг-леринге берип турарлар.

Империализмде агрессорлардын дайынчы камгалаарына эр-не се-ремжиделиг болуу, социалист чурттарынын камгалаары күчүнүн амжалдылары эржекс чутуула деп, О. В. Куусинен өвөлгөн мегелгезен. Совет Эвилелинин болгаш АКШ-тын араатын экономикалык чарыктын ужу-дуганын оратор оон ийи мег-елгезен. Бистин экономикалык чүд-үлүс уузгү болган тудум-на, соци-ализм капиталист системанын бе-

лудун артык күштүн улам толар-гай көргүдөр, дайын кымыкчыла-рынын туружу улам кошкар апар деп, ол мегелгезен.

Бистин партиянын буюнун XXII съездинге кажангызындан-лаа ар-тык чангыс эитпг келген деп, О. В. Куусинен мегелгезен. Молотовун, Кагановичин, Маленковун, Вороши-ловтун, Булганиндин, Первухиндин, Сабуровтун болгаш Шелпаовтун фракциялыг буюнун партияга уузгү амж-чорудулганын съездеге шынд-гыс буруу шакпан эштер-биле бо-дунун бүтүн каттыжым турарын ол алереткен.

Бистер делегейин коммунист шимчешкенин чангыс өвөй кам-галаар хүдөлгелг кылдыр боттары-мыны санап турар интернациона-лдык болганымыста. Албаниянын күш-ажыл партиянын удурутуу-ланын чарыдырыкчы амж-чоруду-лганын мынтабайн эрип шыдаас бис деп, эш Куусинен уламчылаан. Эрткен чылы-на акы-дүма партия-ларын төлөкчилеринин жура-жыкшыкынарынга албаны удуру-тук СЭКП-ге болгаш эш Хрущевка боттарынын нугула-мегелиг кадан-кынары-биле бүтү-ниятинин кил-ленешкенин боттаруулар. Албаны удурутуучулары биле дугуружуну бистин партиянын Топ Комитети чангыс уула өвөс ораддыккан. Ий-чаарга уула өвөс ораддыккан. Ий-чаарга уула өвөс ораддыккан. Ий-чаарга уула өвөс ораддыккан.

Албаны удурутуучулары биле алба-ны болгаш совет улустарын найы-ралды үер, социалист чурттарынын өт-бүлөсүнө садарашкынын ботду-рар сорулганы салып турар чары-дырыкчылар болуп турарлар-дыр. Ол чүдүлөр империализмге ажыкты болуп турар. Амы-лума албаны улуска бистин найыралдык болды-мыс өскериле чок болуп артып ту-рар, ийичаарга интернационали-сиз ортак чаалаан каш борбак ур-тукчуларынын уужун ол улустун бер-ге байдалга таваржын турары хара-дангы-дыр.

Партия чаа Программанын Совет Эвилелинге коммунизм тургузуш-кунун бүтү делегейин социалист системанын эрге-ажыктарынга, делегей пролетариатынын, бугу кижэ төрөлгөтенин эрге-ажыктарына дугуну турар, совет улустун уузгү интернационалдык сорулганы кылдыр көрүп турар деп, О. В. Куусинен буюнун чутуаанынын түнөвилде мегелгезен. Ол болза шынал-ла улустун кайгачык уузгү куениншия-рынын негер турар эр уузгү сорулга. Ийичаарга бистин чуртуйустун уузгү, мадырым чову ол төөгүдү сорулганы күсөдиг шыдаар дээрине кы-лаа чыгынмай турар.

СЭР-нин курлаанынын даргазы-нык бирги ораддыкчы эш В. З. Дымшич буюнун саналыга капитал чүдүшкүнүн айтырларынын дугай-нын чааулаан. Сөлдү чылдарын дугурунда тудушкун уузгү амжал-агынын ол уузгү индустриалдык адыры болуп берген, мында 6,5 миллион ажык амжалды чоңар амжалдан турар. Буюнун көрбөздөрүнүн тала-мы-биле туруп көрбөс келергей уузгү тургузуучу амжалды чуртга чо-рулуп турар. Бугү-ле капитал салымшыкынарын 40 ажык хузуун чуртуу чоен талакы райондарын чорууну турар. Ангарга болгаш Енисейге, Якутту тейгизинга за-водалары, ам туруп турар заводтар-га болдоарга, эвөлгөн каш катта артык күчүлүг кылдыр тулар, оларын блоктар болгаш эзелчек кылдыр төлө-дүлүг, мындг блок ботрууну үш-дөрт кил дугурунда бүрүн дерин дооскан турар болза чогуру. Немелде күчү-дери дүргөн болгаш өвөс карыла-биле алдынын өскө артамы—ажы-ла-лап турар заводтары болгаш агре-гаттары чарты кылдыр болгаш кез-зең чамдынын чартып солоруу бо-луп. Чаа тудушкунга болдоарга чарты кылдыр чорук 30—40 хуу чин карылаагы болур.

Ийи съезилерин аразында үе-нин дугурунда СЭКП ТК чуртуну бүтү экономикалык көдүренинин та-ламы-биле шынал-ла келергей уузгү амжалды чорук деп, эш Дымшич түнөвилде чутаалаан. Күш-ажыл-ды кижилеринге боттарынын арга-мергежили, билдигери, энергияны болгаш күш-ажылчы сорук кириш-кенин бүтү талакы илердеринге кыжгаар чок делемгер бисте амжы-тыккан. Буюнун херектин, боту-нун уузгү тудушкунга киржин турарын, оон күш-ажылдын уузгү хуузу-даа коммунисттерин уузгү ора-нынын тудушкунунга салдынын турарын кижэ бүтүрү көрүп, билип база мегереп турар.

СЭР-ниң Министрлер Чөвөлө-нид чангында Күрүнесин аймыл чок чоруунун комитетинин дарганы эш А. Н. Шелепинин саналыг деле-гаттар болган азычалар уузгү ки-чөгөй-биле дынаан. Съезде чуту-лааган чорук турары, комму-нисттерин программаны буюнун ре-волюция диялы болгаш калбаа-биле, боттуу-биле, марксачи-лениччи идеяларын дияр сиңиктигине-биле кижилерин уула-сагышын бол-гаш чуректерин каара тулу турар деп, ол чутаалаан. Бистин дайын-чыларымыс коммунист тургузуу-шкунга шактык чедирин бүгү-ле күштери-биле ораддыккан турар. Мындг болза-даа оларын күжү чок болган, чүдө дээрге бистин планетавыста коммунисттин тил-делгелг базмын мөчөлдөткүрүш шак-уеңип буржуазиялыктын арада доктарлары, азы хүнү аймы-биле дугаары болдуунамын икшаш, база-ла болдуунас.

Ан антикоммунизмдин тургунга шилчелгени алгаш келүрүп ийи турары империализмдин идеолог-иянын баштайгы үш чылдары-нын дугурунда 250 миллион дер-белчин метр чуртталга черин туткан турар.

Бисте чуртук ийи-бүрү райо-нуларга эр уузгү тудууларынын дер-ишкенин рекордуу хуулааларга кылды турганы көөр өвөс. Ам дом-на болгаш марксачи сугуларын алды-сес айларын дугурунда-ла дүргөн тулуп доозутары система болу бер-ген. Ам тудушкунда кол-ла четес чүве болза херенгилерин болгаш ма-териалды куралыларын хей сан-гыч тудууларга таракыталдыр чаш-канаар чорук болуп турар. Оон түнөвилде тудуунун хуулаамы узымын, көрөңгөлөр амжалдым-май калыр, уузгү амжал-агынга когарал болуп турар. Оон чижээ болза тудушкуну 1947 чылда эгелген, ийикти хөгжөткөшкөн ста-вортарынын Ворошекта заводу бо-луп. Оон тудушкуну 1965 чылда, тодаргайлаарга, тудууну эгелгелден бээр 18 чыл өрткөлдө, көөрөп деп турар.

СЭР-нин курлаанынын ажымы-нда четистерин шугүмчүлөсүн чөп-түг деп хүдөлгөн көрүшүшп, панын сарылга-чуруну шындык сагырынын, будуруле базанын хөгжүдөлгөн, төлөвилөсүнүн өскиде-ринге, тудуу амжалдарын комплек-сиз механизацияларга хергелээр механизмдерин буюнун удуру-лериныг төлөкчилеринин сары-ларын эржекс чутуулаанын дуга-йын эш Дымшич чутаалаан. Тудун турар болгаш чарты дерин турар боттарынын төлөвилдеринге өнө-бөлбөзүлгүлүг техноло-гү чорудуулары болгаш эр-не бую-рүчүдүгү агрегаттары баш уузгү көрүнгөн турар уужурул. Оон күсөлгө-биле, а ол икшаш, дериншияктын чамдынын өскө иштинден уду-ру-риянын, үдөштүр будурулгелеринин төлөвилени кылдырыга артык чүдү-лери уузгаарынын күсөлгө-биле ка-питал салымшыкынарын үрө-түн-өдөткөн дыка бедилдиг, чаа күчү-дери амжалды киреринин өрткөн эвөлгөн уузгү хөгжөлдөргө, бети дээр-ге-ле 15—20 хузу чингидиг болур дээрин амжалды-көрүгүтү турар. Бир өвөс кылдыр деп турар капитал салымшыкынарын келергей уузгү хөгжөлдөрүн болуп көөр болза, ол дээрге хөлчөк уузгү хөгжөлдүр.

Ораторун болуп турары-биле алдыга, көчүтү чутууа сорулга болза көлө амжалды төлөвилдерин херек механизацияларын эки болуп берген, амжалды хевярынын амжалды кылдыр болур. Бистин бүтү үлөштүрүсү, бүтү тудуулар көтүрүп турар болза амжалды, көлө амжалды төлөвилдерин херек механизацияларын эки болуп берген, амжалды хевярынын амжалды кылдыр болур. Бистин бүтү үлөштүрүсү, бүтү тудуулар көтүрүп турар болза амжалды, көлө амжалды төлөвилдерин херек механизацияларын эки болуп берген, амжалды хевярынын амжалды кылдыр болур.

Эш Дымшич кара металлургиянын хөгжүдөлгөн айтырларынын дугай-нын чааулаан. Бирги класс-тын техникамы-биле дээрин, делегей-де эр уузгү металлургия заводтары ССР-де тургускан. Ийичаарга-ла кара металлургияга капитал салым-шыкынарын үрө-түнөдиг болуура бегилеринин болуура аргалары ам-даа чедир амжалдымын турар. Даяртыг хүнүнү заводтары, Курсктин магниттиг аномалиянын, Казакстанынын болгаш Сабирьян рудлар черлеринин базамыга за-водалары, ам туруп турар заводтар-га болдоарга, эвөлгөн каш катта артык күчүлүг кылдыр тулар, оларын блоктар болгаш эзелчек кылдыр төлө-дүлүг, мындг блок ботрууну үш-дөрт кил дугурунда бүрүн дерин дооскан турар болза чогуру. Немелде күчү-дери дүргөн болгаш өвөс карыла-биле алдынын өскө артамы—ажы-ла-лап турар заводтары болгаш агре-гаттары чарты кылдыр болгаш кез-зең чамдынын чартып солоруу бо-луп. Чаа тудушкунга болдоарга чарты кылдыр чорук 30—40 хуу чин карылаагы болур.

Ийи съезилерин аразында үе-нин дугурунда СЭКП ТК чуртуну бүтү экономикалык көдүренинин та-ламы-биле шынал-ла келергей уузгү амжалды чорук деп, эш Дымшич түнөвилде чутаалаан. Күш-ажыл-ды кижилеринге боттарынын арга-мергежили, билдигери, энергияны болгаш күш-ажылчы сорук кириш-кенин бүтү талакы илердеринге кыжгаар чок делемгер бисте амжы-тыккан. Буюнун херектин, боту-нун уузгү тудушкунга киржин турарын, оон күш-ажылдын уузгү хуузу-даа коммунисттерин уузгү ора-нынын тудушкунунга салдынын турарын кижэ бүтүрү көрүп, билип база мегереп турар.

СЭР-ниң Министрлер Чөвөлө-нид чангында Күрүнесин аймыл чок чоруунун комитетинин дарганы эш А. Н. Шелепинин саналыг деле-гаттар болган азычалар уузгү ки-чөгөй-биле дынаан. Съезде чуту-лааган чорук турары, комму-нисттерин программаны буюнун ре-волюция диялы болгаш калбаа-биле, боттуу-биле, марксачи-лениччи идеяларын дияр сиңиктигине-биле кижилерин уула-сагышын бол-гаш чуректерин каара тулу турар деп, ол чутаалаан. Бистин дайын-чыларымыс коммунист тургузуу-шкунга шактык чедирин бүгү-ле күштери-биле ораддыккан турар. Мындг болза-даа оларын күжү чок болган, чүдө дээрге бистин планетавыста коммунисттин тил-делгелг базмын мөчөлдөткүрүш шак-уеңип буржуазиялыктын арада доктарлары, азы хүнү аймы-биле дугаары болдуунамын икшаш, база-ла болдуунас.

Ан антикоммунизмдин тургунга шилчелгени алгаш келүрүп ийи турары империализмдин идеолог-иянын баштайгы үш чылдары-нын дугурунда 250 миллион дер-белчин метр чуртталга черин туткан турар.

Бисте чуртук ийи-бүрү райо-нуларга эр уузгү тудууларынын дер-ишкенин рекордуу хуулааларга кылды турганы көөр өвөс. Ам дом-на болгаш марксачи сугуларын алды-сес айларын дугурунда-ла дүргөн тулуп доозутары система болу бер-ген. Ам тудушкунда кол-ла четес чүве болза херенгилерин болгаш ма-териалды куралыларын хей сан-гыч тудууларга таракыталдыр чаш-канаар чорук болуп турар. Оон түнөвилде тудуунун хуулаамы узымын, көрөңгөлөр амжалдым-май калыр, уузгү амжал-агынга когарал болуп турар. Оон чижээ болза тудушкуну 1947 чылда эгелген, ийикти хөгжөткөшкөн ста-вортарынын Ворошекта заводу бо-луп. Оон тудушкуну 1965 чылда, тодаргайлаарга, тудууну эгелгелден бээр 18 чыл өрткөлдө, көөрөп деп турар.

СЭР-ниң Министрлер Чөвөлө-нид чангында Күрүнесин аймыл чок чоруунун комитетинин дарганы эш А. Н. Шелепинин саналыг деле-гаттар болган азычалар уузгү ки-чөгөй-биле дынаан. Съезде чуту-лааган чорук турары, комму-нисттерин программаны буюнун ре-волюция диялы болгаш калбаа-биле, боттуу-биле, марксачи-лениччи идеяларын дияр сиңиктигине-биле кижилерин уула-сагышын бол-гаш чуректерин каара тулу турар деп, ол чутаалаан. Бистин дайын-чыларымыс коммунист тургузуу-шкунга шактык чедирин бүгү-ле күштери-биле ораддыккан турар. Мындг болза-даа оларын күжү чок болган, чүдө дээрге бистин планетавыста коммунисттин тил-делгелг базмын мөчөлдөткүрүш шак-уеңип буржуазиялыктын арада доктарлары, азы хүнү аймы-биле дугаары болдуунамын икшаш, база-ла болдуунас.

Ан антикоммунизмдин тургунга шилчелгени алгаш келүрүп ийи турары империализмдин идеолог-иянын баштайгы үш чылдары-нын дугурунда 250 миллион дер-белчин метр чуртталга черин туткан турар.

Бисте чуртук ийи-бүрү райо-нуларга эр уузгү тудууларынын дер-ишкенин рекордуу хуулааларга кылды турганы көөр өвөс. Ам дом-на болгаш марксачи сугуларын алды-сес айларын дугурунда-ла дүргөн тулуп доозутары система болу бер-ген. Ам тудушкунда кол-ла четес чүве болза херенгилерин болгаш ма-териалды куралыларын хей сан-гыч тудууларга таракыталдыр чаш-канаар чорук болуп турар. Оон түнөвилде тудуунун хуулаамы узымын, көрөңгөлөр амжалдым-май калыр, уузгү амжал-агынга когарал болуп турар. Оон чижээ болза тудушкуну 1947 чылда эгелген, ийикти хөгжөткөшкөн ста-вортарынын Ворошекта заводу бо-луп. Оон тудушкуну 1965 чылда, тодаргайлаарга, тудууну эгелгелден бээр 18 чыл өрткөлдө, көөрөп деп турар.

СЭР-ниң Министрлер Чөвөлө-нид чангында Күрүнесин аймыл чок чоруунун комитетинин дарганы эш А. Н. Шелепинин саналыг деле-гаттар болган азычалар уузгү ки-чөгөй-биле дынаан. Съезде чуту-лааган чорук турары, комму-нисттерин программаны буюнун ре-волюция диялы болгаш калбаа-биле, боттуу-биле, марксачи-лениччи идеяларын дияр сиңиктигине-биле кижилерин уула-сагышын бол-гаш чуректерин каара тулу турар деп, ол чутаалаан. Бистин дайын-чыларымыс коммунист тургузуу-шкунга шактык чедирин бүгү-ле күштери-биле ораддыккан турар. Мындг болза-даа оларын күжү чок болган, чүдө дээрге бистин планетавыста коммунисттин тил-делгелг базмын мөчөлдөткүрүш шак-уеңип буржуазиялыктын арада доктарлары, азы хүнү аймы-биле дугаары болдуунамын икшаш, база-ла болдуунас.

Ийи съезилерин аразында үе-нин дугурунда СЭКП ТК чуртуну бүтү экономикалык көдүренинин та-ламы-биле шынал-ла келергей уузгү амжалды чорук деп, эш Дымшич түнөвилде чутаалаан. Күш-ажыл-ды кижилеринге боттарынын арга-мергежили, билдигери, энергияны болгаш күш-ажылчы сорук кириш-кенин бүтү талакы илердеринге кыжгаар чок делемгер бисте амжы-тыккан. Буюнун херектин, боту-нун уузгү тудушкунга киржин турарын, оон күш-ажылдын уузгү хуузу-даа коммунисттерин уузгү ора-нынын тудушкунунга салдынын турарын кижэ бүтүрү көрүп, билип база мегереп турар.

СЭР-ниң Министрлер Чөвөлө-нид чангында Күрүнесин аймыл чок чоруунун комитетинин дарганы эш А. Н. Шелепинин саналыг деле-гаттар болган азычалар уузгү ки-чөгөй-биле дынаан. Съезде чуту-лааган чорук турары, комму-нисттерин программаны буюнун ре-волюция диялы болгаш калбаа-биле, боттуу-биле, марксачи-лениччи идеяларын дияр сиңиктигине-биле кижилерин уула-сагышын бол-гаш чуректерин каара тулу турар деп, ол чутаалаан. Бистин дайын-чыларымыс коммунист тургузуу-шкунга шактык чедирин бүгү-ле күштери-биле ораддыккан турар. Мындг болза-даа оларын күжү чок болган, чүдө дээрге бистин планетавыста коммунисттин тил-делгелг базмын мөчөлдөткүрүш шак-уеңип буржуазиялыктын арада доктарлары, азы хүнү аймы-биле дугаары болдуунамын икшаш, база-ла болдуунас.

Ан антикоммунизмдин тургунга шилчелгени алгаш келүрүп ийи турары империализмдин идеолог-иянын баштайгы үш чылдары-нын дугурунда 250 миллион дер-белчин метр чуртталга черин туткан турар.

Бисте чуртук ийи-бүрү райо-нуларга эр уузгү тудууларынын дер-ишкенин рекордуу хуулааларга кылды турганы көөр өвөс. Ам дом-на болгаш марксачи сугуларын алды-сес айларын дугурунда-ла дүргөн тулуп доозутары система болу бер-ген. Ам тудушкунда кол-ла четес чүве болза херенгилерин болгаш ма-териалды куралыларын хей сан-гыч тудууларга таракыталдыр чаш-канаар чорук болуп турар. Оон түнөвилде тудуунун хуулаамы узымын, көрөңгөлөр амжалдым-май калыр, уузгү амжал

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ XXII СЪЕЗДИЗИ

Оон ынай эш Шелепин, бюрократизмди чыгарып дээр, коммунисттердин чыгышынын жакшынакаралыгына кызыктуу болуу керек. Мындагы халыктардын, оорлардын, маңгыстардын халыкчыларынын болганын түгүлдөкчүлүктөрдүн үлгүлөрүнө ооза шыгын көрүүнү салаалдаан.

Болууну чыгууларын тундурган эш А. Н. Шелепин түрүнөн айрым чок чорууну органдардын дугайында хун бүрүнү сатып салышканын дээр чүрөстүн ханындын өөрүп четтиришинин Ко-ммунисттик партияга болгон оон Н. С. Хрущевга башаткан ленинчи Топ Комитетине совет чектеринин мурдундан илгерилеп, партиянын XXII съездинин шийттирилери оорукка келген калууна айрым чок чорууну органдардын ажалдакчылары, кызматкер шегилеринин да-биятчылары улам эки ажалдаар берекчелери могог-шымаг чокко бештер, ленинчи чагыларын чагылым чокка эдерер, боттарынын бүгү күштерин улуу чоңга, партиянын хереэнге, коммунизминин тилдеген дээр демиселе бараан болуу кылдыр бээр дээрини съездеге, партияга буюреткен.

Болууну съездинеги коммунисттик партиянын чеди алган кайгамчыктыгы тундурган — марксизм-ленинизмге шычы чыруктун, оон хурөзөлектин чыгышы ай бажымны болганын чок-биле сирий хары-жаалдынын тундурган деп, СЭКП-нин Сталинград облomuуну бери секретары эш А. М. Шольников чыгуалаан. СЭКП-нин XX съездинин соонда эрттинген орууну тундурган дугайында чыгуалаан тура, бистин партиянын ленинчи орууну шынынын, оон өндүр улуу болганын кайгамчыктыгы тундурган өөрүшкү-биле демделген турар бис.

Фракционерлер—Молотов, Каганович, Маленков, Ворошилов болган өскөдөр-дээ бисти калдык хоралык өрүчкө кийр дин турганмын боттары көргүнчүгү-хур. Бир эвес партияга ууру болуу партиянын болган чурттуу уурутууганын өздө-леп алган болза, ийн-чангыс кий-дерге чыгуурунун үеинде турган уурутууганын аргалары оон бүгү-ле ар уруктары-биле база катар тургустуна берген турар ийн.

СЭКП-нин Программанын бүгү улуутун чыгуалаанын турганнын үеинде бистин партиянын ТБ-зынын политикагын шугууну болган практиктик ажил-чоруутууганын ста-линградчылар ийн-биле чыгуулуугу-рун көргөнөр болган СЭКП-нин XXII съездинин шийттирилери боттарынын бүгү күштерин бөрүнге бажым шийттирилери илгерилеп-дөөр деп оратор чыгуалаан.

Областын ажил-агыйнын дүр-гөн өзүн турарын эш Шольников оон ынай чыгуалаан. Улетир да-ийн үеинде бурнуу-биле үрөттинген турган болза-дээ, ам ийити продю-кция бүдүреринин кемчээли дайын мурдундагы денелди алды катар ашкан болган Сталинград областы амгы үеде Россия Федерациянын бүгү индустриалдык району болу берген. Эрткен ийн чартык чы-дарнын дүрүгүндө ийити продю-кциянын кемчээли 62 хуу көрдүгүн, ынаарга бо чымын улетир бүдү-рүлгенин немелде өздүдөй 19.4 хуу болган, а оналга—12 хуу турган.

Чуртуу казба-биле электржи-дер талаан-биле ленинчи чагыны амырдылга боттандырбашаан, ста-линградчы тудуучулар делегей-ге э-не-не күчүгүт, СЭКП-нин XXII съездин аттыг Волганын гидро-электростанциянын тудууну хуу-са бетинде доосканнар. Коммуни-ст

тат ийитиледи тургузарынын өн-дүр улуу орутууганын боттанды-рып турар чүгө бистин совет ки-жилер оун ынаар кылган болур. Областа бар улуу куралчылар-нын, тудуу турар бүдүрүлгелери болган объекттерин ажыгалта дүр-гөн-биле кийреринин эргежок чыгууларын дугайында делегат оон ынай чыгуалаан. Волганын химия комбинатынын тудуунда байдал берген турар дээрин оратор уламчылап чыгуалаан. Бис бола-рымыска, «Сталинградчоруду» ол комбинаттын тудуучуе шугт кирген, оун хуусаа бетинде ажы-галта кийрерин хандырар дугайы-та айтыргыны шийттирилери эрге-жок чыгуула.

Областын көдө ажил-агыйнын ажил-инчилери чамык эки түнөдө-лери база чеди алган. Сөөдү дөрт чылдарга тараанын ийити чымдаан ийн катар көрдүгүн, СЭКП-нин XXII съездинин төлөптүгү уткуурунга белеткенмашаан, кол-хостар болган совхозтар боттары-нын хуздөгөлгелерин алдарымын-биле күөстөгөн болган бо чымын күрү-неге 125 миллион пуд тараанын саткан, ол болза план-биле док-тааттыганынан 22.7 миллион пуд хөй болуп турар. Мал ажылыннын продуктуларын күрүнеге салары дык көрдүгүн.

Коммунист ийитиледи тургу-зарынын программасы — экономи-калык болган культуранын өстүп көрбөн чечектелишининин про-граммасы деп эш Шольников чы-гуалаан. Бистин кийи бүрүгү, СЭКП-нин чаа Программанын бүр-нү-биле чыгуулуугун көрүшкөн, совет улууту ленинчи орун-биле апар чыган Коммунисттик партия дээр, бистин Топ Комитетинин дээр улуу-биле чоргааранын турар.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиянын XXII съезди.

Чурукта: съездин делегаттары (солгай талаан оң талай) —Иваново областа «Большевик» колхозунун жогарычы Е. И. Шыкова, Киев областа Сталин атыг колхозунун саячысы М. З. Пильгий, ол-ла областа «Буковский» совхозунун саячысы А. Ф. Шевченко, ол-ла областа Сталин атыг колхозунун саячысы Н. Т. Самойленко, ол-ла областа «Радянская Украина» колхозта зөөнү Социалисттик Күш-ажылдак ийн дактыр

Мадыры С. Д. Вшитак, ол-ла областа Ильич атыг колхозта зөөнү Социалисттик Күш-ажылдак ийн дактыр Мадыры О. К. Дитан болган Харьковта трактор заводунун мастери Социалисттик Күш-ажылдак Мадыры В. И. Чылы олар Кремльдин Съездлер Ордууна.

СЭТА-нын фотокриказы.

Октябрь 26-ның кежээки хуралы

Съездин октябрь 26-да кежээки хуралы Казакстаннын компартиянын Топ Комитетинин бери секретары эш Д. А. Кунуевтин даргалаашымын-биле ажилттыган. Ажыл-адам коммунисттик болган ажилчын партияларын төлөөлөчүлери съездеге байыр чедирген.

Тундурган Коммунисттик партиянын Топ Комитетинин секретары эш Мохаммед Хамельге өс берген.

Бизертаг империалисттик агрессиянын үеинде бистин чуртка көргүсөн деткичези дээр, совет улуска болган оон чазанга четтирер-нивини илердери-биле бо тавары-нычтарын ажыгал турар деп, эш Мохаммед Хамель чыгуалаан. Чеп-түр херек дээр демисел чурттуу турар калдык-лаа улууту Совет Эвилели кезеде деткич турган. Колонизация болган оон салгаанын болууну чуртун алдырып алып буютуу күзөлдөгү, оон бүрүн эргезин камгалау күзөлдөгү кийи бурчу Совет Эвилели олардын күчүгүт, идегидиг, харам чок эвилел-чи, колонизациянын өптөш чок дайынды деп чүвени билер.

АБШ-тын баштап турары «хостуг делегей» дээр чүве улуз-массанын саяраттарында долузу-биле сойла-тканын. АБШ дээр Тундурган өн-дүрү болган эвилелчилик бис деп чы-гуалаан турган болгай, ынаарга Би-зертаг болган болушуну чүвени тодаралдык, Африканын эрге-ажыктары-биле империалисттик ба-рымын чүктүн эрге-ажыктары дүүш-пес-тир деп чүве оон илерден.

СЭКП-нин Программанын төлө-өлгөдөй национал хосталга дээр чечимдеринин улуз дузаны көргү-дөр дээрин оратор мелеген.

СЭКП-нин Программанын төлө-өлгөдөй, салыянын улузгуну бү-гү-ле кайгамчык улуз чедикши-нерине СЭКП-нин төгүлүт XX съездинин демдө бөрү болуу тур-дур-дур, ол сөөдө делегейини коммунисттик шийчөөшкенине чагай тундурган болган деп эш Хамель мелеген. Моон ужурунда, ол шийттирилери чыгачыгын деп көрүп, пролетария интернационалинин принциптерин дуреп турар Албания-нын Күш-ажыл партиянын улуз-туучулары делегейин коммуни-сттик болган ажилчын шийчөөшкенине хораны чедирип туралар-дыр.

Эргим эштер, бүгү кийи төрөлгөткөн чагай хереэнге силерин боттандырар коммунизмдин кайгамчык улуз программасы дээр, силерге четкиреништин хуздөк ап көрүр деп, эш Хамель тундур-ганда чыгуалаан.

Улуз Ленинин партиянын XXII съездин кийи төрөлгөткөн төгүлүгүнө э-не чырыктыктын арзыны ажилып турар деп, Турция-нын Коммунисттик партиянын ТБ-зынын политбюро кезжигуу эш Демир чыгуалаан. Совет Эвилелинин Коммунисттик партиянын чаа Программанын ажилчын атын-чык болган бүгү кийи төрөлгөткөн байырталгы тундурган-дыр, ынаарга империалисттерге ол — хөрүд-дүгө хөгжүм болуу динчалын тур-дур.

XXII съезд болган СЭКП-нин Про-грамманын делегейин коммунисттик ажилчын болган национал-хосталга-гай шийчөөшкенине чаа хаанын ажилып турар дээрин айтышкан, эш Демирин оон ынай чыгуалаан: улуз Ленинин партияныга, оон чаа Программанын болган соци-алисттик бүгү лагерге ууру боттары-нын чыгачыгын хөдөшкенинере-биле империалисттердин дээрбери-че

албанын удуруучулар суг удуру туралар-дыр. Делегейин бүгү коммунисттик шийчөөшкенине болган хамкытын мурунда албаны улуска олар улуз гогаралды чедирип туралар. Совет Эвилели-биле найы-раллап ойталаары Албанын чүү чүвеге чедир берип болурун бил-дири бери чүве эвес-тир.

Бистин чериниң НАТО-нуң болган агресцие америк импери-алисттерин шериг турар чертери боттурган деп эш Я. Демир улам-чылаан. НАТО-нуң болган СЕНТО-нуң керөөрү, АБШ-биле ийн тала-нын шериг дугурулганын чуртуу айымдыг тамыже кийи тыртык бер-ип турарын турк улуу билп тур-дур. Хамаарышына, нейтралдыг, де-мократтыг, тайбынча ынакшыдыг Турция дээр демисел чуртта улам-на күштелип турар.

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиянын чаа Программасын бол-за коммунизмин тургузуу турар чүгө совет улуска эвес, харын ба-за болууну хосталгазы дээр иш-секин турар кижилерге, оон иш-секин бистин улуска эгээртинмес уулуз болуу турар деп, Язуб Де-мир чыгуалаан.

Оон даразанын Муруну-Афри-канын Коммунисттик партиянын СЭКП-нин XXII съездинеги байыр-дыг чагаанын көчүтүп дынаткан.

Ол чагаал чыгуалап турары болза: ийн найыралдык сатып-сеткич болган эң дээр күзөлдөрүн улуз совет улуска дамчыдып тур-бис. Бистин төрөн чуртуусу—Муруну Африка динин эң кылмын-да чыгыткан, Африканын национал-хосталгазы революциянын чалы-бычы хаара туткан, национал хамаарышына чорук дээр болууну эргезин демиселе бадтыкышынан, Африканын улустары колонизация-нын дөңгөлдөрүн дүрөп ап өктөп, империализмин үлөшкөндөрүн улуз-каарынын хереэнге боттарынын салышканын кийрип турар.

Лениндин партиянын болган оон Ленини тургустуу Топ Коми-тетинин удурутууганын-биле совет улус Программанын келурун удуру-ру турары улуз орутууганын амгы салгычтарынын амырдылыгы боттандырар дээринге буюрелди байырыг чагаала илгерилеп тур-дур. Силерин чедикшилеринер бистин улуутун орутууганын чиге-дир болган хосталгаже база соци-алисттик бистин улууту чедиргерине дуулаар дээринге база буюрел тур-дур бис.

— Улуз планы — Совет Эвилелине коммунисттик ийитиледи тургузарынын планын салыянын съездин чыгуалаанын турар-дыр— деп, Бирмаын Коммунисттик партия-нын төлөөлгөдөй баштыгы чыгуалаан. Ол дээрге көстүп көрбөн улуз план-дыр, совет улус болган Совет Эвилелинин Коммунисттик партия-нын келжигүнери анаа дүрү-дүгү буюрар чоргааралары апар.

Силерин өндүр-улуз планын бир-ка улуутун болган бир-ка комму-нисттердин тайбын, демократия бол-ган национал бүрүн хамаарышпа-чорук дээр демиселдине оорук кийришкенинин үер дөү болур.

XXII съездинин шийттирилери деле-гейин коммунисттик шийчөөшкени-нин чыгышы эвн болган эң-секил каттыштырылганын, хамкытын мурунда социалисттик лагеринин база социалисттик чуртарынын коммунисттик болган ажилчын партия-ларын бир-демия чыгышы эвн улам улуу-биле күштелдир деп чалыштымын-биле буюрел турар бис. Бирмаын Коммунисттик партия-нын болууну талааннан марксизм-

лениндинин принциптеринге үнө-өлгөдөй делегейин коммунисттик шийчөөшкенине чыгышы эвн болган эң-секил каттыштырылганын бажылаарында бүгү-ле болдууар чүдүлери кымыр.

Залдын диниттиг алып чи-каашканынын ала-биле оратор Бирмаын Коммунисттик партиянын Топ Комитетинин чуртка байыры съездинин Президиумунга дамчыткан.

Малайянын Компартиянын төлө-өлгөдөй баштыгы чүве чыгуала-ан. Ам империалисттер чепселе-виликнин эдере бүдүрерин бол-ган дайында белеткели калчаалымын чорутуу турга, национал-хосталгазы чорук дээр шийчөөш-кени салбарын турга чүгө совет улуска эвес, харын бүгү делегейин улустарында ханы салдар көргү-дөр силерин съездинеги бүгү кий-лерин көрүшкүчү уланган деп ол чыгуалаан.

Малайя улуска империалисттерин дээрин колонизалдык дайн 13 жый-чы дүрүгүндө үргүлчүлөп турар деп оратор чыгуалаан Чуртка тай-бын чыгуалаашканынын арзын-чы-биле катар тургузар оралга-шышканын малайя улуз каш улаа кылган, мынд болза-дээ Малайя-нын Коммунисттик партиямын чүгө чокка дүжү берген турарын импе-риалисттер болган олардын аген-тулары негеп турар. Чепселек де-миселди үргүлчүлөрүн ангыда, Ма-лайянын Коммунисттик партиямында өскө ара чок. Бо чөптү дайында бүрүн тилкеле болза чөптү чорук дээр демиселди турар улуутун та-лаанын болур дээринге бажым-биле буюрар бис деп оратор чыгуа-лаан.

Совет Эвилелинин коммунизм тур-гузуушкунуна чаа тилкеле бурну-ун бистин демиселдешине үнө-өлгө-чтөп дууламчы кылдыр көрүп турар бис. Коммунисттик болган ажилчын партияларын төлөөлөчү-лөрүн Москва Чөвөлү кураалы-нын Декларациялар болган Мелегейи болза делегейин бүгү коммунисттик шийчөөшкенинин ий-ки программасы болур. СЭКП-нин XXII съездин делегейин коммуни-сттик шийчөөшкенине чыгышы эвн бажылаарында үнө-өлгөдөй бую-рар бис.

Малайянын Коммунисттик партия-нын Топ Комитетинин чуртка байыры чагааны төлөөлгөдөй баштыгы съездинин Президиумунга дамчыткан.

Индия Бирмаын Коммунисттик партиянын ТБ-зынын секретары эш Руис Гонсалес. Совет Эвилели-не социализмин бүрүн тилкелеген болган СЭКП-нин чаа Программаны Ленинин алдарык партияны, соци-алисттерге орутуу айтылмашаан, шийчөөшкенине оруктан бир-ле түзүлгөдө чорал партия, хостал-гаже, тайбынче болган ас-кежиги-не орутуу кийи төрөлгөткөн айыт-кышкан, ам коммунисттик ийитил-ди тургузуу турар партия деле-гейин бүгү улустарынын улам улуз магалашканын болган улам улуз ынакшымын боттунуу турар деп ол чыгуалаан.

СЭКП-нин Программанын төлө-өлгөдөй, эш Н. С. Хрущевтин илет-келери болза марксизм-ленинизм улам ийнгай чогаалчы хөгжү-лөзү болуп турар. Делегейин коммунисттик шийчөөшкенине чепселе-ген турары СЭКП-нин XXII бол-ган XXII съездинин төгүлүт практикамын-биле бадтыктыгын

чүдүлери аларга хөгжүп турар. Албаниянын Күш-ажыл партия-нын удурутууганын чыгышы чыгы-рымгы шугуунга хамаарыштыр Совет Эвилелинин Коммунисттик партия-нын бистин партиямын бүрүн чөшчө-рөкөп турар деп эш Гонсалес уламчылаан.

Балтиянын ажилчын массалары-нын антиимпериалисттик демисел-инин дугайын чыгуалаашкан, эш Гонсалес ол демисел Совет Эвилели-биле дипломаттыг харылааар тургузар негелдөр-биле үдөттөгөн сан чок хөй демисел-биле база оон муң ажилчын чөшчө-рөкөп, пал-дия-биле кулмчу тулушкунулары-биле каттыжа берген деп айтыкан.

Ленинчи партиянын XXII съез-ди, эш Н. С. Хрущевтин илеткел-ери болган СЭКП-нин чаа Програ-маны болгон коммунисттерин ажил-чында дуулаар дээрин эш Гонса-лес мелеген.

Кежээки хуралды даргалаан эш Д. А. Кунуев Согуу Ирандын коммунисттик партиянын, Никса-ратуунын социалисттик партиянын, Ирандын Ажилчын аген-туларын байыры чагаалар съезди-ниң алыга келген деп дынаткан. Ол динчалык делегаттар болган аалчылар үргүлчүлөдө алым чы-каашканын-биле уттанар-дыр.

Оон соонда, съезд СЭКП Топ Коми-тетин өтөдү. Совет Эвилелинин Коммунисттик партиянын Програм-манын төлөөлгөдөй болган СЭКП-нин Топ Ревизия комиссиянын өтө-өтө илеткелин чыгуалаашканын көрүп үргүлчүлөдө.

Программанын төлөөлгөдөй ай-тылганын планынын өндүр-улуз чыгышын эң байлак болууларын кай-галып турар деп СЭКП-нин Татар облomuуну бери секретары эш Ф. А. Табеев чыгуалаан. Програма төлө-өлгөдөй чыгуалаашканын көрүшкөнү мессаларын илгерилеп көстүп көрбөн өздүлгөн боттунган, төрөн партиянын хере дээр, бистин чуртка коммунизмин тилкелеген дээр демиселе бүгү күштерин, билген-лери болган өнөргөдөй бөрүнге олардын беле чорун көргүсөн.

Ол болза партиянын амырдылыг ленинчи нормаларын катар тургу-зарынын талаан-биле, совет соци-алисттик демократияны улам ийнгай хөгжүлгөрүн талаан-биле СЭКП-нин Топ Комитетинин улуз ажилчын тундурган-дыр.

Чаа Программанын төлөөлгөдөй болган Никита С. Сергеевич Хру-щевтин алеткелдеринде СССР-дин улуутунун делегейин техника та-лаан-биле эң-не сайырагайжаан болган күчүгүт улуутун кылдыр хуулуларынын боттуг перспектив-аке илгерилеп деп оратор улам-чылаан. Ол планынын боттуг чо-руу болза, нефть, газ болган химия, машина тудушкун болган прибор тудушкун, чынар улуутуну ийн-галып улуутунун ийди адырлары тургустунан Татариянын чикөө-гүн илден. Партиянын съездинде чедир нефтьчилер боттарынын ху-здөгөлгелери амыр күстөгөн, чү-үсү мун тонаа нефтия болган планан амыр барык-ла 75 мун метр утөөшкенин бергенер. Чер ийн-галык разведчиктери съездеге эки белетки белеткен. Олар бо чымын нефть чыдар алы чаа черлерин амыткан.

Нефть чыдар черлерин шийчөлө-өрүн болган оларын ажилдан кы-ларынын деншигелг арзымын рес-публикага ажилгап турар. Чер у-рууларын дүргөдөй өзү, бичин диаметри скважинерин үтээрлик шийчөлө боттанып турар, ол болза күрүнө хөргөлгөрүн алаан кампап алыр арганы берип турар. Балканын салышканынын ажилчын-нын, нефтиянын бот-уеиндеги чы-гышы оон тышкы дүрүн көбүлө-дөр арганы берип турар. Балканын

газы көргүчү болган. Ол дугайын хөй-хөй мурулук бригадаларын, колхозтар болган совхозтарын ажил-чынын дурулганын база-ла буюрел-ди-биле бадтылап турар.

Кууруулаан артык хөй ээти бери шыным дег мындгы культу-райын тыптыр дээр тараажыларга эки билдирет. Бар эвес кууруула-нын 400 центнер дүжүдүн кургаг чүчүлө шалчиди сааар болза, тек-тарда оон далдыларынын денжиги 160 центнер болур. Кууруулаан тараанын сөөдүлө хөргөлө ор-ганика бүдүмөлөр хөй чылдарда үер сипенерин тараанында белин хөй-биле артык турар. Оун тодаралты, чымын алдарган артык төрер ажилдарынан оиталан, а у черлерге кууруулаан болган мал чөм бобыларын тарып турар аларган бис.

Алтайда бобылар бажым-биле тур-гучкан, олар чер ажилчын олу-рун тарып системанын шийчөөшкө-нүн туралар. Институттун дирек-тору бобыларын өстүреринин агро-техникасын, кууруулаан биле бот-тандыруу өстүреринин айты-лыгынын долузу-биле чыгуалааш-канын, кууруулаан болган чыгыр сөй-лөзмө тараан чердере чөшкөндө-лөрүн төргөргө үнөп чыгыла-дарын хөй-биле чедир агитациян турарын мелеген.

Алтайда фосфориттерин байлак кууруулары бар деп оратор үр-гүлчүлөп чыгуалаан. Оларын ор-ганика минералдарын жолуктары кылдыр ажилгаар чорук чымын тарып кымын-тастын дүжүдүн беди-деринге дуулаар болган оон шы-нарын өкшөлдөр. Оон-биле халыш-тыр Алтайнын байлак фосфориттер-челерин ажилдап ажилгаар чо-рууту дүргөдөй чөгүр.

Институттун ажилдакчылары бо чымын малды сөлөс-биле чымын ө-түрү турууу азыраарынын дүр-жүлгөнүн чурттарынын болган ол арганын белк ажилчыныга бую-релери оратор чыгуалаан. Кууруула, мал чөм бобылар болган чөчөк-та-раа болза, кезе ажил-агый мады-рын булуи чы дүрүгүндө азыра-арыга ол чөм болган турар ужу-рду. Ол кууруулар чөшкөк сүү-лүнүнү тулаан-биле бот-ботта-рыны деткичип туралар. Кууруула биле бобылар ийкеле кууруула биле чөчөк-тараа олар каттышкан, динг агитацияларга контуг чүгүлө бүгү аминколлестардын комплексины тургузар.

Алтайда чер ажилчын систем-аке ажилдап кылганынын дугайында өтөдүтү болган коммунизм тур-гузушкунун бүгү улусту хереэн-ге институттун ажилдакчылары боттарынын үнөмчөлгү салышканын айтып шылаар дээр дугайында бажым мелегелди съездинин Прези-диумунга, Никита Сергеевиче че-дирип дамчыларын институттун коллективин менден дилон чүве те: эш Нальвайко тундурганда чытаа лаан.

Эргим эштер! Съездинин делегат-тарына бистин чуреттик хамкы-ларын дайычы байырымын чедир-ер ужудукчу-космонавтар мендө дааскан чүве. Ол өстөр динитти-алым чыкаашканын-биле ужураш-канын. Оларын съездинин белк илдеринин ужудукчу-космонавт Г. С. Титов чыгуалаан.

Бар эвес болууну мен съездинин делегаттарынын аразында эң-не амык коммунист кылдыр адышка-застыгы кылбас боор мен. Чүгө ийе, жөн партия билдирине мендө үтүндүрбас, ийн дагын турасдал-зайу хууны—1961 чымын август 7-нин бичин лаан чүве болгай деп а-арай сүртөнмашап чытаалаан. Ол хууде «Восток-2» дээр октаргай корабил бистин планетанын док-тар болууну 17-ги дескитинин кийин дооскан, совет ажилчын тур-а-соруун динчалыгын-биле куу-рушканын, чүсүнүн чөм районуна

көп ховупкан. Ол болза, жөн ажил-дарында эң-не сүртөнчиг ийитилди турган. Шыма-ла харын, мендө оон кыргын-ачагы болган кыргын-ачагынын ачаны бичин төлөчөк чораан, улусту бажымдын өлүгүт, бистин Совет чыгаары, партияны чыгачылаача амырдыл бергенер.

Ам мендө Коммунисттик партия-нын XXII съездинин делегаты бол-тур деп белк алдарын көргүсөн. Ийнчаар партияга мен хуусаа бетинде хууде алганы база деле-гатта сонтаным — мендө эң-не бе-дик шайдыл ол!

Совет Эвилелиниң Мадыры, ком-мунист Титов: «...Бистер, космонав-тар, «Восток-1» болган «Восток-2» деп октаргай корабилдеринге ужу-душкунуларын кылбашаан, октаргай ужудушкунуларын оруун делегейге эң баштай айткан бис. Ол ужудушкунулар база-ла XXII-ги съезд сөөдө тураскааттыгын чү-үе!»—деп чыгуалаарга, алым чы-каашканын оларга база катар дин-чиреп үнөп.

Совет октаргай корабилдерин ужу-тун үнени ужуу үнүшкүн шөлү болза, октаргайге ужудушкуну-ларга бүгү тарымчалык байдалар-нын тургускан социализм ол дээр-ин ам бүгү делегей билер. Пресс-конференцияларын бирөөнине ме-нез мынды айтырып салган:

Америк космонавтарга Силер чүмү сүмөксүр силер? Ийнча мен сү-мөксүр чүве чок-ла кире чүве-дир, чүгө дээр бистин ужудушкунула-рымын шуут ылаадыр-дыр — бис черин дескиттер орбита-орук-биле ужудуу турар, а олар баллиститтик дагыр-биле өөрү шурап туралар. Бис болза орбиталык ужудушкунуу чеди аларын оларга күксүрер ийн-биле деп харылаан мен. Ийнчаар-га, бир эвес олар мындгы ужудуш-кунуу чеди аларын күксүрер бол-за илегалды ужуу үнүшкүн шөлүн — социализмин тургустунар.

Октаргай корабилдер совет космо-дромдарын ужутуу үнү турарын бис дүрүм даулаар чоргааранын турар бис. 220 миллион совет кижи-лер — оларын сымдарыг дө-дүрү үндүрүп турар күш ол-ду! — 350 миллион түрмөк чөс иле-ер-диг кылмаал спутникти салып ү-дүргөн Американын Каттышкан Штаттарынын октаргайга хоралаачы чоруну чыгуалаашканын, Герман Титов мелегелди болза, америк им-периалисттерин октаргайнын тайбын шийчөөшкөн айтыргы улуз улаан-дыр. Авантюризм чөдөшкенинере-ге совет космонавтар удууларын тур-алар. АБШ-тын империалисттерин хоралаачы чоруну туралар, бис-тер, совет ужудукчу-космонавтар октаргайга ужуударын үргүл

